

արդիւնաւոր ծառայութեանց 1872 ամէ հետէ մինչեւ ցայժմ. ոչ միայն բերանացի՝ այլ եւ գրաւոր յայտնեցին նորան իւրեանց խորին գոհունակութիւնը ի խրախոյս անցեալ եւ ապագայ ծառայութեանց:

Հոգեւորականութիւնը կատարեց իւր հոգեւոր պարտը եւ եկեղեցական սրտատմունքը համաձայն իւր սուրբ կոչման ի փառս Աստուծոյ. եւ ի մխիթարութիւն ժողովրդոց:

* * *

Ի 1 Սեպտեմբերէ 1878.

ՀԵՏԵՒԱՆՔ ՆԱԽԱՆՁՈՒ.

Գօրւոյ նոր Առաջնորդական Փոխանորդ բարեշնորհ Գրիգոր Վարդապետ Գառնակերեանց արդէն եկած ընելով իւր վիճակը, անցած Օգոստոսի 6ին Գօրւոյ սուրբ Ատեփաննոս քարաշէն եկեղեցւոյ մէջ սուրբ պատարագի ժամանակ մի զեղեցիկ եւ ազդու ատենաբանութիւն ուղղեց զէպ ի ժողովուրդը, զոր կ'ընդամենէր Վրաց լեզուով բարեկրօն Ատեփան Վահանայ Տէր Ատեփանեանց: Վարդիշ Հայրը սրտաշարժ օրինակներով կրացատրէր ուսման յարգը, օգուտը եւ նշանակութիւնը, եւ անուսումնութենէն յառաջացած չարիքները՝ այս ինքն նախանձ, ատելութիւն, զոգութիւն, մարդասպանութիւն եւ ըն. օրինակ բերելով մեր Ազգիչէ պատմագրի խօսքը թէ՛ «Եւ այս ամենայն չարիք մտանն ի միտս մարդոյ յանուսումնութենէ»։ Կյորդորէր ժողովուրդը չինայել իրենց հարստութեանց մի մասը ուսումնարաններ բարեկարգելու, օրինաւոր ուսուցիչներ բերելու եւ իրենց զաւակները մայրենի լեզուով եւ բարոյականութեամբ զաստիարակելու համար:

Արժ. Փոխանորդի այս ատենաբանութիւնը արդարեւ հասարակութեան ուշադրութեան արժանի դռնուեցաւ, բայց թէ՛ ի՞նչ հետեանք պիտի ունենայ, այդ զեռեւ անգիտելի է: Միայն որովհետեւ խօսքս նախանձու վրայ է, կշարունակեմ՝ փոքր իշատէ նորա հետեանքները նկարագրելու: 'Նախանձ' ինչպէս որ փորձով կհաստատուի, ամեն զասակարգի մարդկանց մէջ եւս կգտնուի, եւ այս ամենին քաջ յայտնի է, որ ուր օգտակար եւ բարի գործերի յաջողութիւն եւ յառաջադիմութիւն է, այնտեղ կայ եւ նախանձ, եւ ուր որ նախանձ կայ, այնտեղ յառաջադիմութիւն կխափանի եւ բարեկարգութեանց իւրաքանչիւր քայլափոխի առաջ զանազան դժուարութիւններ եւ արգելքներ կհանդիսանան, զոր. նախանձոտն՝ տեսնելով ազգային կամ անձնական գործի մէջ իւր ընկերի գործունէութիւնը կամ բարեմասնութիւնը, իսկոյն նորա հետ լըծնամանայ, կմատնէ, կըրպարտէ եւ ամեն տեղ կվատահամբաւէ, որպէս զի նորա բարեգործութիւնները խանգարէ: 'Նախանձոտն' կաշխատի իւր ընկերակիցների արժանաւորութիւնը, պատիւը, վարկը եւ համարումը հրապարակաւ անարգել, ոտնակոխ անել եւ արատաւորել. թէ կամենաս հազար անգամ գովիր նրանց, բայց նա այնու ամենայնիւ կպնդէ, կյարուցանէ շփոթը, կբարձրացնէ սարսափելի աղաղակը, զիւահարի պէս կյարձակուի քեզ վրայ, զարձնալ կաշխատի նոցա արժանաւորութիւնը հերքելու: 'Նախանձոտն' աշխատաւոր ուսուցիչները, յառաջադիմ եւ ընդունակ աշակերտները կհալածէ, կնեղէ, կվշտացնէ եւ կյուսահատեցնէ. աշակերտ-

ներին խորհուրդ կտայ ստացած ուսմամբ բաւականանալու և ուսումնարանէն դուրս դալու: Ամսնէ ուսումնարանի դահլիճը, զիցուք թէ աշակերտներէն մէկը Վերականութեան առարկայէն կհոլովէ ինչ, ընչի, ընչիւ (ստացուածք, եղած բան), նա իւր անձոնի ազգականներով ուսումնարանը կղղղեցնէ թէ՛ այդպէս չէ, այլ՝ ինչ, ընչու և չի. բեր Վերականութիւն, բեր բառարան, զիւր առաջ, հարիւր անգամ ցոյց առնել, խօսիլ (համոզիլ), այնու ամենայնիւ չես կարող համոզել: Ասխանձոտն՝ երբ կկարգուի որ և իցէ պաշտօնի մէջ՝ խաւոյն կսկսէ հասկացող և արժանաւոր անձինքը հալածել, անարդար հրամաններով նոցա սիրաբ փրաւորել, նոցա զլեռ վրայ զանազան սպառնալիքներ որոտալ և իւր չարանախանձ կրից շանթեր և կայծակները թափել. իսկ ազէտներ և անհասկացողները պատուել, բարձրացնել, արժանաւորներէն նախադասել և նոցանից ստացած կաշառներով հարստութիւնը զիգել: Ասխանձոտն՝ բազմաղիւն և զործունեայ իշխանաւորները կատէ, նոցա հետ կմաքառի, կհակառակէ և կփիճէ, նոցա զէմ խաղաղ հասարակութեան մէջ խռովութիւն կյարուցանէ և նոցա օգտակար նպատակների կատարման խոչընդոտն կլինի: Ասխանձոտ մարդու համար լոյսը՝ խաւար է, խաւարը՝ լոյս է, բարին՝ չար է, չարն՝ բարի է: Վերջապէս նախանձոտն՝ իւր ետական բռնաւորութենէն ստիպուած՝ միանգամայն կցանկայ որ աշխարհիս ամեն երջանկութիւններ միայն իրեն սեպհականացնէ և միայն ինքն վայելէ, մինչև անգամ՝ եթէ հնար կլինի՝ արեղակին ևւս կհրամայ, որ միայն իւր վերայ ծագէ լոյսը:

Այսպէս ահա եթէ նախանձ և ատկութիւն կթագաւորէ որ և իցէ հասարակութեան մէջ, անյտեղ ոչ մի բարի զործանութեանց յառաջադիմութեան և բարեկարգութեան յոյս չկայ. իսկ ընդ հակառակն սէր և միաբանութիւնն ամեն դժուարութիւններին յաղթող է: Աւրին մենք սրտով կցանկանք, որ այսպիսի դժոխային չարիքներն չտեսնուին իմ համաքաղաքացիացս մէջ և Արժ. Գրիգոր Վարդապետի ատենաբանութեան նպատակը արդիւնաւորուի:

Իսկ Խմբագրութենէդ կխնդրեմ այս համառօտ յօդուածիս անկիւն մի շնորհել Արարատ ամսագրոյ էջերում:

ՄԱՍԵՍ ՔԱՆԱՅ ՄԵՆՈՒԿԱՆՑ.

38² ՍԵՊՏԵՄԵՐԷ 1878 -Է.

Ի Գ. ԽԵԼԷՔԷ:

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԹԵՐԹ.

ԱՄՍԱԳԻՐ.

Անցեալ Յուլիս ամիսէն սկսեալ ի Տրփխիս՝ Վարստանի և Իմէրէթի Հայոց վիճակին Թեմական Վերաստեղծ Մեծաւոր Գ. Յակոբ Տէր - Յովհաննիսեանցի խմբագրութեամբ լոյս տեսաւ վերոյիշեալ ամսագիրը:

Յաջորդութիւն մաղթելով կյուսամբ որ Գ. Տէր - Յովհաննիսեանց կկարողանայ լրագրական ասպարէզում անկեղծ և ար-